

Filosofie Cultură Voluntariat

Noua Acropolă

O PRIVIRE FILOSOFICĂ ASUPRA LUMII

numărul 10, iunie 2023

**A privi
fără a vedea**

de Delia Steinberg Guzmán

Filosofia stoică

Stoicii

între Atena și Roma

Albinele

**De la muze,
la muziciene**

ipostaze redescoperite
ale feminității

ETICĂ

Filosofia naturală • Ființa umană și Cosmosul

Înțelepciunea Indiei

Misterele Tibetului • Filosofia budistă • Confucius

SOCIOPOLITICĂ

Platon • Aristotel • Filosofia neoplatonică • Egiptul Antic

Stoicismul roman

FILOSOFIA ISTORIEI

Importanța transmiterii istoriei

Istorie și mitologie • Ciclurile istoriei

Libertate și destin

NOUA ACROPOLĂ BUCUREȘTI

Str. Atanasie Demostene nr. 7

Informații și înscrieri: 0723 332 633

www.noua-acropola.ro

Coperta

Foto: Aaron Burden, Ehsan Ahmadi, Unsplash

Curs de

Filosofie pentru viață

Noua Acropolă Arad

str. Ion Georgescu (Sebeșului) nr. 6, ap. 16, Arad
+40 744 781 989

na-arad@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–21:00, sâmbătă 16:00–19:00

Noua Acropolă București

str. Atanasie Demostene nr. 7, sector 5, București
+40 31 405 2024, +40 723 332 633

na-bucuresti@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Cluj-Napoca

str. Crișan nr. 37, Cluj-Napoca
+40 740 066 658

na-cluj@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Constanța

str. General Manu nr. 24, Constanța
+40 744 525 651, +40 341 730 383

na-constant@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–22:00, weekend 10:00–15:00

Noua Acropolă Iași

str. Nicolae Iorga nr. 51, sc. B, ap. 1, Iași
+40 741 394 303

na-iasi@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Oradea

str. Bicazului nr. 1A, Oradea
+40 755 292 542

na-oradea@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Timișoara

str. Gheorghe Lazăr nr. 5, et. 2, ap. 17, Timișoara
+40 744 781 989

na-timisoara@noua-acropola.ro

luni-vineri 18:00–21:00, sâmbătă 16:00–19:00

Despre armonie 4

A privi fără a vedea 6

Filosofia stoică 9

Stoicii între Atena și Roma 13

Despre Sophrosyne 16

De la muze, la muziciene 18

Ziua Pământului 22

Albinele 24

Într-un stup de albine 26

Cultura ceaiului 28

Editor Noua Acropolă România

Director Ivo Ivanovici

Redacție Sonia Ivanovici
Corina Munteanu
Alexandra Stancu

*Distribuție și
relații cu publicul* Mihaela Brătuianu

*Tehno-redactare și
grafică* Florin Ganea
Dan Carp
Ernest Ștefan-Matyus
Paula Dron

Adresă de contact na-bucuresti@noua-acropola.ro

Despre armonie

Ivo Ivanovici

„Omul a ales să fie generos, dar nu risipitor; să aibă dorințe, dar nu nemăsurate; să-i facă pe oameni să muncească, dar fără să-i obijduiască; să se prețuiască pe sine, dar să nu fie plin de mândrie; să fie temut, dar să nu ajungă la tiranie.”

— Confucius, Analecte, 20.2

Femeie purtând hanfu și cântând la yudi
Zhengzhou, China
Foto: YUEBIRDS, Unsplash

In Grecia Antică, în epoca filosofilor presocratici, filosofia a fost considerată disciplină teoretică și deopotrivă practică sau, cu alte cuvinte, o modalitate de obținere a cunoașterii adevărate și de aplicare a acesteia în practica vieții. Astfel, filosofia a fost considerată o cale de întoarcere la vechea înțelepciune. Din nou astăzi, numeroși autori propun echivalarea filosofiei cu înțelepciunea și astfel, etica (sau morala) devine principalul instrument al efortului educațional de revalorificare a rolului filosofiei. Vom ilustra în cele ce urmează, conceptul de armonie și ideea că valorile etice nu sunt simple convenții, ci își au originea în temeiul a tot ceea ce există, printr-un exemplu analog preluat din filosofia chineză veche, mai ales din tradiția confucianistă.

Timp de secole a fost utilizat pentru instruirea funcționarilor publici un tratat numit *Zhongyong* sau *Chung yung* (de la *Zhong*, *Chong* sau *Chung* – ceea ce nu deviază în nicio parte, centrul, mijlocul, sinonim cu regula sau calea cea dreaptă și *Yong* sau *Yung* – ceea ce nu se schimbă și este invariabil, invariabilitate, rațiune constantă, armonie). Pe scurt, *Zhongyong* înseamnă Invariabilitatea Căii de Mijloc. La origine a făcut parte din „Cartea Riturilor” (*Li Ching*, cap. XXXI), iar mai târziu, în epoca dinastiei Song (960–1279 d.Hr.), a fost inclus de marele filosof *Zhu Xi* (1130–1200 d.Hr.) în grupul celor Patru Cărți destinate formației discipolare, alături de *Lun yu* (Analecte sau Conversații), *Meng-zi* (Cartea lui Mencius) și *Da-xue* sau *Da-xiao* (Marea Învățătură). *Sima Qian* (sec. II î.Hr.), autorul importantelor „Memorii Istorice” (*Shiji*) a atribuit *Zhongyong* lui *Zisi*, nepotul lui Confucius.

Asemenea doctrinei budiste despre *Calea de Mijloc* și a conceptului de *Sattva* din filosofia *Samkhya*, mijlocul (centrul, ideea centrului) este considerat marele temei al lumii, iar armonia constituie legea (manifestarea) sa universală și permanentă. Marea Morală (atemporală) își are originea în Cer (Lumea Esențelor). Relația dintre Cer și oameni este exprimată prin cinci concepte: *natura umană* (*xing*), *calea* (*dao*), *educația* (*jiao*), *echilibrul* (*zhong*) și *armonia* (*he*). Natura umană își are originea în cer și de aceea, în esența sa, nu este supusă schimbării, ci rămâne întotdeauna la fel. Oamenii au datoria să acționeze în acord cu natura lor cerească, deși se întâmplă să se abată de la aceasta, ca ființe terestre determinate de impulsuri și dorințe.

Scopul educației este să învețe oamenii să rămână fideli naturii lor adevărate și să prevină devierile și greșelile și, în ultimă instanță, să favorizeze nașterea înțeleptului (omul politic ideal), a omului superior, care nu doar reușește să-și echilibreze pasiunile, ci se integrează în armonia universală.

Desigur, toate acestea au nevoie de interpretare. Viața conștientă presupune situarea în centru, în „Eu”. Observăm și judecăm realitățile vieții pornind din centru, din „Eu”, dar natura și calitatea acestuia este văzută diferit de la om la om, în funcție de puterea înțelegerii și de nivelul

său de profunzime. Fiecare om trăiește în lumea propriilor sale amintiri, preocupări cotidiene și proiecte de viitor. Toți avem preferințele, bucuriile și tristețile noastre și, cu siguranță, de la un om la altul, realul și realitatea arată diferit, în strânsă legătură cu identitatea recunoscută și asumată.

Suntem liberi să gândim, să ne punem întrebări și să căutăm răspunsuri. Este o însușire a ființelor umane și, ca atare, o caracteristică permanentă. Dar la ce se gândesc oamenii, ce întrebări își pun și ce răspunsuri găsesc, variază foarte mult. Deși este posibilă sistematizarea intereselor umane și identificarea unor preocupări comune, mai mult sau mai puțin constante, totuși, persoanele diferă, cel puțin în aparență.

Prin urmare, în ce fel ar fi posibilă și acceptabilă generalizarea temei despre relația unui om cu el însuși, cu universul valorilor și al năzuințelor sale? Sau, altfel spus, oare se poate vorbi despre un sens atemporal și universal valabil al vieții umane? Înțelepciunea străveche ne ajută: avem în comun natura umană, un centru (un „Eu”), urmărim o finalitate (mergem pe o cale), ne putem modela personalitatea în acord cu scopul propus și, dacă atingem nivelul elementar al cunoașterii și al conducerii de sine, acțiunile pot fi în acord cu sentimentele și gândurile noastre (echilibru și armonie între interior și exterior, între „invizibil” și „vizibil”). Prin urmare, toți putem să fim liberi și responsabili pentru opțiunile asumate și deciziile adoptate, să acceptăm consecințele propriei libertăți și să corectăm greșelile comise. Dar, toate acestea nu înseamnă că suntem și egali...

Sub diverse forme, numeroși gânditori au definit drama vieții umane ca o formă de trecere prin existență pentru recucerirea ființei... unde existența este sinonimă cu eferul, iar ființa cu durabilitatea. În timp ce unii își propun doar țeluri practice, lipsite de transcendență, alții au nevoie de „avânturi eroice” și să se apropie de ceva trainic. Confucius adaugă: *Mijlocul neschimbător este locul superior în care se manifestă Suprema Virtute...* — Confucius, Analecte, 6.29

Cum poate fi cucerită Suprema Virtute? Răspunsul nu este ușor de înțeles... Toți suntem importanți și valoroși, toți avem speranțe și visăm îndreptățiți la realizări care să ne facă mândri. Dar, după cum ne previne înțeleptul, Marea Morală este atributul aceluia care și-a fixat Centrul („Mijlocul neschimbător”) și caută adevărul acolo unde își au originea oamenii în ansamblul lor și natura întreagă. Este un vis profund, visul unui înțelept capabil să înțeleagă și să fie just cu toată lumea. Într-un fel, ne putem folosi viața nu doar pentru atingerea obiectivelor personale, ci și pentru a ne pune în serviciul intereselor omenirii și naturii în general. Este un vis ce doarme în sufletele umane și, ca orice vis, poate fi trăit.

Calea cea Dreaptă omul singur o poate lărgi, dar pentru aceasta Omenia lui nu este suficientă. — Confucius, Analecte, 15.29.

A privi fără a vedea

Delia Steinberg Guzmán

Foto: Kelvin Han, Unsplash

Trăim într-o lume poluată și ne-am obișnuit cu acest lucru. Mai ales în orașele mari nivelul de poluare a mediului crește pe zi ce trece, dar – din moment ce nu le putem abandona pentru că obligațiile noastre sunt încă ancorate acolo – pur și simplu ne-am adaptat la această situație. Organismele noastre au creat anticorpi și, aproape în mod natural, ne acomodăm la nenatural.

Cu toate acestea, procesul este mult mai complex. Poluarea nu se limitează la mediul fizic, ci se extinde în planul psihologic și în cel mental, estompând trăirile umane până la limite nebănuite.

Anticorpii defensivi

Murdăria psihologică se manifestă prin emoții grosolane, ce se strecoară în toate crâmpielele vieții. Violența, agresivitatea, egoismul extrem, par a fi măsurile obișnuite în majoritatea societăților. La început au provocat mari suferințe – și continuă să o facă – dar dacă înainte unii se întrebau „oare cât de mult putem îndura fără a exploda”, astăzi am creat „anticorpi” pentru a ne apăra și a merge, cum putem, mai departe. Este adevărat că suntem frământați de nesiguranță, frică, lipsă de apărare, dar anticorpii au generat o formă de reacție care pare a fi indiferență, dar nu este. Acea răceală cu care admitem, în fiecare zi în timp ce luăm micul dejun, cele mai mari cruzimi aflate grație mijloacelor de informare, este un mod de a rezista, de a spune „nu mă va atinge încă pe mine, sau mă va atinge mai târziu, sau poate niciodată...”.

Dar ce facem cu corupția care apare pe neașteptate în orice loc, chiar și în cele pe care le consideram cunoscute și de neatins? Din nou aceea indiferență, evităm obstacolele și continuăm să mergem de parcă nu am fi văzut nimic, pentru că simțim că protestul nostru, pe lângă faptul că este steril, ar fi dăunător siguranței noastre. Unii intră în joc, justificându-l; alții se dau deoparte, încercând să nu se molipsească de boală. Într-un fel sau altul, anticorpii ne fac să vedem aproape normal ceea ce, în conștiința noastră, ne-ar tulbura de rușine.

Boala gândirii

Ideile care predomină în actualitate sunt și ele atacate de diferite virusuri. În principiu, să ai idei, să gândești, nu este un lucru comun; mai degrabă există un set destul de limitat de concepte recunoscute de opinia publică, abil manipulate, iar în lipsă de alternative, toți credem că gândim așa. În fața bolii au apărut iar „anticorpii”, îndemnându-ne să asimilăm aceste idei – dacă merită să fie numite așa – și să respingem orice alta care li se opune. În fond, asemenea pasivitate nu este sănătoasă; este doar o recunoaștere subconștientă că nu am învățat să gândim prin mijloace proprii, iar dacă am încerca, am fi catalogați drept nebuni.

Fără adăpost în Londra
Foto: Nick Fewings, Unsplash

Într-o astfel de situație, rămânem cu două variante: ori ne împăcăm cu asemenea mutație, dând naștere, în lanț, generațiilor umane din ce în ce mai artificiale și mai adaptate la poluarea deformatoare, ori o respingem, căutând remedii pentru a curăța aerul, sentimentele și ideile. Această ultimă sarcină este foarte grea, deoarece suntem nevoiți să ne confruntăm cu o murdărie care ne sufocă și ne ia puterea pentru a ne croi drumul. Dar merită efortul.

Ne uităm, dar nu vedem

Nu știu dacă lumea noastră suferă de o disfuncție a simțurilor sau a sensibilității. Aparent, structură umană este suficient de bine înzestrată cu simțul tactil, al auzului, al vederii, al gustului și al mirosului, pentru a funcționa bine și pentru a-și satisface trebuințele. Acest lucru mă face să cred că eșecul se află în sensibilitate, în utilizarea simțurilor, în percepția psihică și în conștientizarea a ceea ce percepem.

Astăzi este ceva obișnuit a privi, fără a vedea. Ochii funcționează, privesc, dar trec peste lucruri fără a le conferi un sens. Ne-am obișnuit atât de mult cu imaginile cele mai triste, degradante, oribile și sălbatice, în direct sau pe ecranele cinematografice și la televizor, încât, în general, viața ni se pare o ficțiune care ne privește doar tangențial și doar uneori.

Copii în Rwanda
Foto: Hanna Morris, Unsplash

Zilnic se petrec în jurul nostru scene care ar trebui să ne miște și să ne oblighe să reacționăm... dar nu o facem. Căci... nu contează. Nu contează că auzim țipete și strigăte în casele vecinilor, că vedem în stradă cerșetori zdrențuiți, că unul îl bate sau îl jefuiește pe altul fără a fi oprit, sau că niște străini fără nicio destinație rătăcesc dintr-un loc în altul, ajungând ușor să ia calea crimei... Ne uităm dar nu vedem, nu intervenim, de parcă oamenii ar fi ireali sau invizibili, de parcă noi înșine am fi într-o bulă impenetrabilă.

Pe de altă parte, războaiele, mizeria, jocurile politice, corupția, distrug orașele într-un mod de neoprit, în timp ce organizațiile internaționale create pentru prevenirea dezastrelor trimit observatori... pe cei care privesc, fără să vadă. Administrațiile naționale țin întâlniri sterile într-un oraș sau altul și emit lungi declarații cu respingeri bine-cunoscute, amenințând voalat că vor interveni, dar nicio acțiune nu se înfăptuiește, decât în cazul în care există interese economice puternice.

Este așa de dificil să reacționăm?

Noi oamenii, nu știm nici să vedem în interiorul nostru; ochii sunt buni numai pentru a privi în afara noastră, dar lipsa percepției afectează atât exteriorul, cât și interiorul. Majoritatea dintre noi conviețuim cu alte persoane, cu care nu ajungem să ne cunoaștem vreodată. Așa trec anii, fără ca speranțele și visele tinereții să poată deveni realitate, pentru că nu există o privire vie și activă care să le traducă în fapte, însuflețindu-le cu entuziasm și voință. Dimpotrivă, cele mai bune aspirații se distrug și sunt lăsate să moară, în numele acelei orbiri speciale a ochilor deschiși, dar incapabili să perceapă.

A reacționa, este la fel de simplu ca a intra în posesia a ceea ce ne este natural și a folosi acest lucru în mod corespunzător, începând cu a învăța să adunăm toate simțurile și sensibilitatea într-o privire inteligentă: ochii care văd cu inima și cu mintea.🌸

Foto: Sahand Hoseini, Unsplash

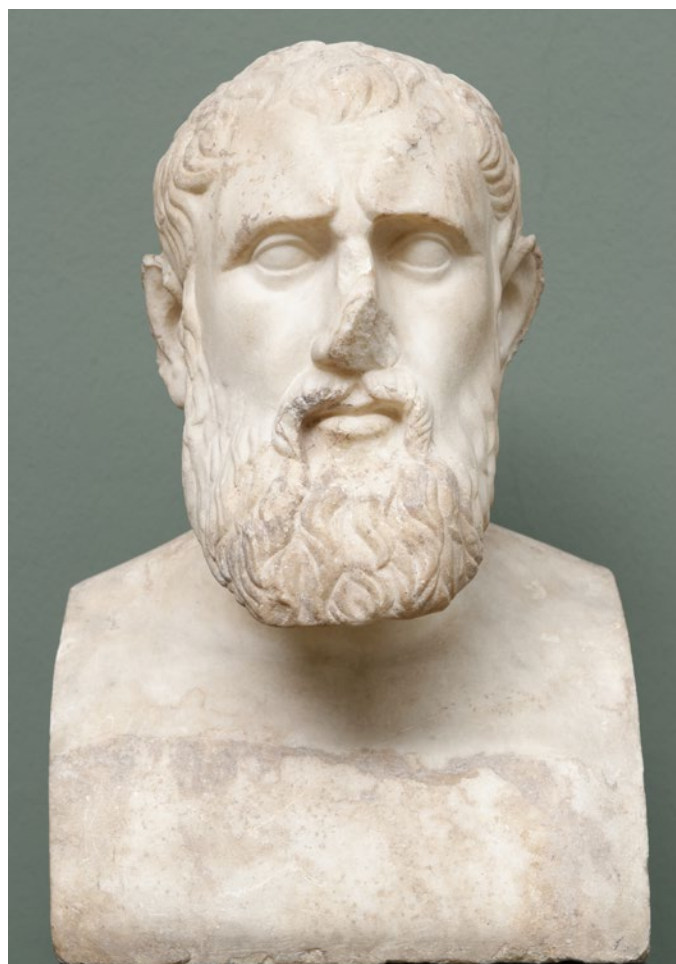
Filosofia stoică

Sonia Ivanovici

Filosofia stoică a luat naștere spre sfârșitul secolului IV î.Hr., ca o prelungire a liniei socratice de gândire. Școala a fost fondată de Zenon din Kition, care și-a ținut prelegerile în Atena, într-un pridvor – *stoa poikile* – folosit pentru diverse evenimente artistice și activități publice. De aici numele de Filosofie Stoică sau de Filosofie Porticului. Socotindu-i durată de existență în lumea elenistică la șase secole, deși cu forme adaptate la realitățile societăților aflate în schimbare, nu ne miră impactul important al stoicismului asupra istoriei ideilor, până în zilele noastre. Teoriile stoice sunt de origine greacă, dar și-au găsit deplină utilitate și forme adecvate de acțiune în conexiunea cu spiritul practic al romanilor, contribuind la reconstruirea lumii odată cu trecerea mileniilor. Gândirea rațională, sobrietatea etică și cosmopolitismul – în contrast cu individualismul filosofiei epicureice – au conferit stoicismului relevanță istorică. Idealul său umanist a depășit frontierele etnice și istorice ale vechilor cetăți-state, determinând apariția conceptului de cetățean cosmopolit, conștient de apartenența sa la întreaga Umanitate.

În centrul filosofiei stoice se află etica, în timp ce logica și fizica servesc drept cadru și suport. Tot ceea ce se întâmplă în lumea cea mare se reflectă în viața umană și viceversa. Toate manifestările din Univers (așa cum sunt nașterea, creația sau devenirea) sunt condiționate de Legea Necesității, emanată din Gândirea Divină. Sufletele umane, înzestrate cu elementul foc, simbol pentru inteligență (conștiință rațională), își au originea în Sufletul Lumii. „Trăiește în acord cu Natura”, spuneau stoicii, căci Natura este cea mai fidelă interpretă a legilor cosmice și, prin urmare, este modelul călăuzitor. De la Natură omul a primit scânteia minții, obiectivul și sensul elevat al existenței, în concordanță cu evoluția întregii lumi. Realizarea ființei umane este o aspirație la fel de firească ca și predispoziția ei înăscută pentru Virtute. Vocația vieții virtuoașe constituie un potențial lăuntric care poate fi actualizat prin exercițiul cunoașterii de sine și prin practica vieții închinată Idealurilor Binelui, Justeții, Frumuseții. În ciuda expunerii la influențe opuse în traiul de zi cu zi, virtuțile se pot dezvolta ca orice altă abilitate, prin exercițiu și perseverență. Exigențele vieții nu sunt altceva decât oportunități ce permit individului uman să crească calitativ, mai presus de presiunea simplei nevoi de supraviețuire biologică. Fiecare om poate ajunge să se cunoască pe sine, să-și descopere identitatea naturală și potența spirituală, să se conducă pe sine și, prin urmare, să construiască o lume mai bună, cu un destin mai fericit.

Împăratul roman Marcus Aurelius, un model ilustru al filosofiei stoice, a guvernat după preceptele ei morale și raționale, cultivând virtutea și evitând viciul, indiferent de situațiile grele, personale și politice, prin care trecea. A rămas în memoria colectivă drept un conducător just și iubitor de oameni. Certitudinea că toți suntem ființe raționale, că de la Natură avem puterea de a judeca și de a alege ce este bine și ce trebuie să facem, că în fața legii

Zenon of Kition

Replică romană după un original grecesc, sec. III î.Hr.
Foto: Autor necunoscut, Wikimedia Commons

avem drepturi civile egale, l-a călăuzit spre un alt nivel de conștientizare a destinului uman, mai amplu și atemporal, care ne reunește pe toți în casa comună, în Univers.

Când asociem rațiunea cu virtutea, inteligența cu discernământul, calea cunoașterii devine profundă și ne descoperim rolul nostru în viață, dincolo de limitele impuse de circumstanțe. Filosofia stoică ne instruiește despre ordine, armonia și frumusețea aplicabile în viața celor care își cultivă propria natură, bazată pe rațiune.

Rațiunea guvernează toate funcțiile psihologice și mentale, ea este inima, centrul omului. Dar atât rațiunea cât și spiritul uman sunt încetinite de tulburările afective. Minte, impresionată de reacții emoționale deviate, cu greu poate prelucra informații, imagini, percepții senzoriale în procesul imparțial de cunoaștere.

Ce sunt afectele?

Stoicii definesc afectele drept instincte exagerate și iraționale, mișcări nefirești ale sufletului, opuse dictatului rațiunii. Sunt provocate de forța impactului produs de excesul binelui sau al răului și de influența lor disproporționată asupra existenței umane.

Afectele se nasc din judecata falsă și exprimă o stare temporară sau continuă de dezechilibru psiho-mental. Ca urmare, se constituie raționamente incorecte ce contravin

Panteon, Roma

Foto: Sonia Ivanovici, Noua Acropolă

adevărului legitim și obiectiv, pe baza căruia se întâmplă totul în Natura cea mare și lipsită de afecte. Apelând la rațiune (discernământ) și la liberul său arbitru (voință), omul poate opune patimilor acea stăpânire de sine demnă de o ființă umană. Persoanele cu afecte puternice au voință slabă și cad ușor pradă stărilor emoționale necontrolate.

Stoicii scot în evidență câteva stări afective apăsătoare pentru suflet: amărăciunea și frica, manifestate în situații dificile și periculoase, sau desfătarea și aviditatea, care își au originea în râvna nehibzuită după senzații tari, respectiv bunuri materiale. Recomandarea stoică este ca toate acestea să fie înlocuite cu sentimente nobile. Astfel, pentru contracararea fricii este oportună precauția, ca o atitudine permanentă de atenție în fața situațiilor potențial dăunătoare; în locul simplei desfătări, se propune bucuria de a trăi, care se naște din practicarea virtuților. Aviditatea poate fi preschimbată în năzuință către valorile autentice ale vieții. În schimb, amărăciunea nu are un alt remediu decât să fie dezrădăcinată din suflet înainte de a reuși să erodeze chiar și cele mai bune intenții. De multe ori spunem că trebuie să avem rezistență stoică în fața situațiilor dificile de viață, dar uităm faptul că pentru acești filosofi, aceasta nu a fost sinonimă cu așteptarea pasivă a unor alte circumstanțe mai convenabile. Dimpotrivă, ei au considerat că pentru depășirea unei probleme este necesară mai întâi cercetarea atentă și înțelegerea circumstanțelor date, inclusiv din perspectiva criteriilor morale, și apoi luarea deciziei și adoptarea unei atitudini active, „combatante”. În ceea ce privește acceptarea, atribuită de asemenea stoicilor, ea nu se referă la renunțare, ci la a face deosebirea dintre ceea ce depinde de noi și ceea ce nu depinde de noi. Ne revine să găsim frontiera corectă dintre cele două, să

avem conștiința timpului și a ciclurilor, păstrând întotdeauna optimismul, atât de caracteristic stoicilor.

În concluzie, pentru o viață armonioasă și spirituală, omul trebuie să-și stăpânească pornirile pătimase, iar după stoici, ele trebuie învinse, nu doar moderate. Avem nevoie de arta vindecării sufletului și această artă este filosofia, spun stoicii. Rolul eticii este să întărească sufletul prin cultivarea valorilor, să-l elibereze de afecte, pentru că numai atunci când obține echilibrul interior, omul poate fi fericit.

Valori. Datorie.

Tot ceea ce este în acord cu Natura are valoare și tot ceea ce se opune Naturii este împotriva valorii, spun stoicii. Valoare adevărată au doar acele obiective care asigură omului realizarea de sine, a scopului său de a fi. Căutarea valorii este ceva specific uman.

Valoarea este virtute. Virtutea se dezvoltă în inima omului și omul o realizează prin fapte juste și înconjurându-se de prieteni valoroși. La fel cum rațiunea (logos) este esența ființei umane, valoarea asigură perfecționarea minții, a activității acesteia, ducând spre libertatea interioară, care este suportul acțiunii exterioare corecte.

Valoarea absolută este binele moral. Toate aspectele vieții și toate circumstanțele sunt bune, dacă participă la realizarea virtuții. Tot ceea ce există este ori bun ori rău. Binele aduce beneficii, răul dăunează. Tot ceea ce nu este nici bun, nici rău, este indiferent și nu aduce nici beneficii și nici nenorocire.

Există o scară a valorilor și unele au prioritate față de altele. Prioritățile sufletului sunt capacitățile spirituale,

memoria, luciditatea, creativitatea etc. Prioritățile corpului sunt sănătatea, igiena, funcționarea bună a simțurilor.

Omul își va dezvolta abilitățile cu care a fost înzestrat de la natură, atunci când mintea sa educată, sănătoasă și puternică, îi va asigura autonomia interioară morală. Va evita orice decădere, dacă în mod conștient și voluntar va cultiva valori precum ordinea, armonia, frumusețea, binele... pe care i le dictează rațiunea emanată din sufletul lumii. De datoria lui este să acționeze în acord cu ceea ce-i dictează rațiunea – inima și mintea – în slujba binelui comun.

Virtutea este perfecționarea naturii umane. Stoicii deosebesc patru virtuți principale: înțelepciunea, dreptatea, curajul și moderația.

Idealul Înțeleptului. Fericire.

Căutarea sensului vieții și a oamenilor credibili și virtuoși și-a găsit inspirație în Idealul individului moral, creionat de stoici în chipul ideal al Înțeleptului.

Numai un înțelept reunește toate virtuțile. Dacă are o virtute, le are pe toate, deoarece ele provin dintr-un izvor comun, care este înțelepciunea. Înțeleptul este liber, deoarece voința minții lui se subordonează principiilor rațiunii. El a supus legilor rațiunii toate afectele și toate pasiunile. El știe că lucrurile exterioare nu-l ajută cu nimic pentru a atinge fericirea și nu va socoti bunăstarea drept un bine și nici boala drept un rău. Cineva este bogat dacă are bogăție interioară, dar dacă o are și pe cea exterioară, nu se va atașa de ea asemenea unui nebun care se va simți pierdut dacă nu o mai are. Seneca spunea că averile materiale nu produc răul, dar îl încurajează.

Înțeleptul este frumos, deoarece calitățile sufletului sunt mai frumoase decât cele ale corpului. Înțeleptul este fericit și împăcat, deoarece nimic nu-l destabilizează, nu cere nimic și nu are nevoie de nimic. Înțeleptul este un prieten adevărat, capabil de o reală dragoste și fraternitate.

Idealul omului înțelept este greu de atins și stoicii recunoșteau această realitate. Un stoic nu se simte descurajat din acest motiv, căci perfecțiunea nu se obține peste noapte, ci este rezultatul efortului constant de îmbunătățire. Frumusețea se află și în drumul pe care îl parcurge călătorul, fericit pentru fiecare pas pe care l-a făcut în sensul cunoașterii și cuceririi de sine. Învățăturile din paginile filosofiei stoice ne invită să ne facem datoria naturală și inevitabilă de Om.🌀

Un om chibzuit nu se întristează pentru ceea ce n-are, ci se bucură de ceea ce are. (Epictet)

Nu te rușina atât de părerea oamenilor cât de adevăr în sine. (Epictet)

Femeie cosând la lumina lămpii
Jean-François Millet (1814–1875)
Foto: Wikimedia Commons

Nimeni nu este un om liber, dacă nu se stăpânește pe el însuși. (Epictet)

Nu te purta ca și cum vei trăi zece mii de ani. Deasupra ta se înalță legea destinului. Deci, cât timp viețuiești, cât timp încă ți-este cu putință, fă-te bun. (M. Aurelius)

Orice faptă, orice cuvânt, chiar și frunza care cade îi amintesc filosofului Legea Vieții. (M. Aurelius)

Niciunui om nu poate să i se întâmple ceva care să nu fie în deplină concordanță cu natura umană. (Marcus Aurelius)

Nu îndrăznim să facem multe lucruri deoarece sunt dificile, dar ele sunt dificile pentru că nu îndrăznim să le facem. (Seneca)

Nimeni nu ajunge la înțelepciune din întâmplare. (Seneca)

Sărac nu este cel ce are prea puțin, ci cel ce dorește prea mult. (Seneca)

Bibliografie

Milos N. Duric, *Istoriја Helenske Etike*, Zavod za udzbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1987

The Parthenon — Frederic Edwin Church (1850–1871)
Foto: The Metropolitan Museum of Art

Stoicii între Atena și Roma

Dan Andrei Carp

In timpul perioadei de tranziție de la lumea greacă la cea romană, filosofia Stoică a adoptat o formă mai practică și mai concretă. Influențată de pragmatismul noii civilizații și provocările vieții cotidiene, școala fondată de Zenon din Kition a devenit o parte esențială a culturii viitorului Imperiu Roman și i-a schimbat indubitabil cursul.

Stoicismul Mijlociu a fost marcat, în principal, de doi dintre conducătorii săi din acea perioadă. Panaetius s-a născut în Rhodos în jurul anului 185 î.Hr. și a condus școala din Atena până la moartea sa, în aproximativ 110 î.Hr. L-a urmat Posidonius, ultimul conducător nedisputat al școlii. Acesta s-a născut în orașul Apamea din Siria, în 135 î.Hr., dar s-a stabilit la Rhodos de unde a slujit stoicismul până la finalul vieții, în anul 51 î.Hr.

Panaetius

Panaetius a studiat în Atena sub îndrumarea filosofilor Diogene din Babylon și Antipater din Tarsus. S-a mutat la

Roma, unde a avut un important rol în răspândirea filosofiei Stoice. Conform lui Cicero, Velleius Paterculus sau Plutarh, a fost un membru al Cercului patronat de Scipio Aemilianus.

Și-a petrecut mare parte a vieții în centrul vieții politice romane. După moartea lui Scipio însă, Panaetius s-a retras în Atena și i-a urmat lui Antipater la conducerea școlii, pentru următorii 20 de ani.

Unul dintre subiectele unde se remarcă o divergență față de predecesorii săi, este acela al idealului înțeleptului. Panaetius îl consideră aproape de neatins și îi contestă existența. El propune în loc, un scop al vieții în acord cu nivelul și priceperea fiecăruia. Astfel, fiecare dintre noi avem un țel în viață și este de datoria noastră să îl întrupăm cât mai bine cu putință, oricât ar fi acesta de umil sau de grandios.

În opera „Despre Acțiunile Potrivite”, el afirmă că o viață etică, trăită sub semnul virtuții, este aceea care ia în considerare și echilibrează diversele roluri și tipuri de datorii. Trebuie avută în vedere nu doar propria persoană și

promisiunile făcute, ci și datoriile pe care le avem față de familie ori profesie. Iar ca ființe umane, avem o obligație morală față de tot ceea ce ne înconjoară, de care nu putem uita. În acest fel trăim ca parte a lumii și ne aducem aportul într-o manieră concretă.

În „Despre Datorie”, Panaetius folosește metafora unui luptător când vorbește despre om în raport cu viața. Plecând de la premisa că vrem să trăim cu rost, să fim de ajutor celorlalți, inevitabil ne vom întâlni cu opoziție, cu pericole și situații neprevăzute. De aceea, recomandarea este să ne păstrăm mintea într-o stare de alertă constantă, iar spiritul vigilent; să ne folosim de judecată și de rațiune pentru a reduce impactul atacurilor și vicisitudinilor sorții.

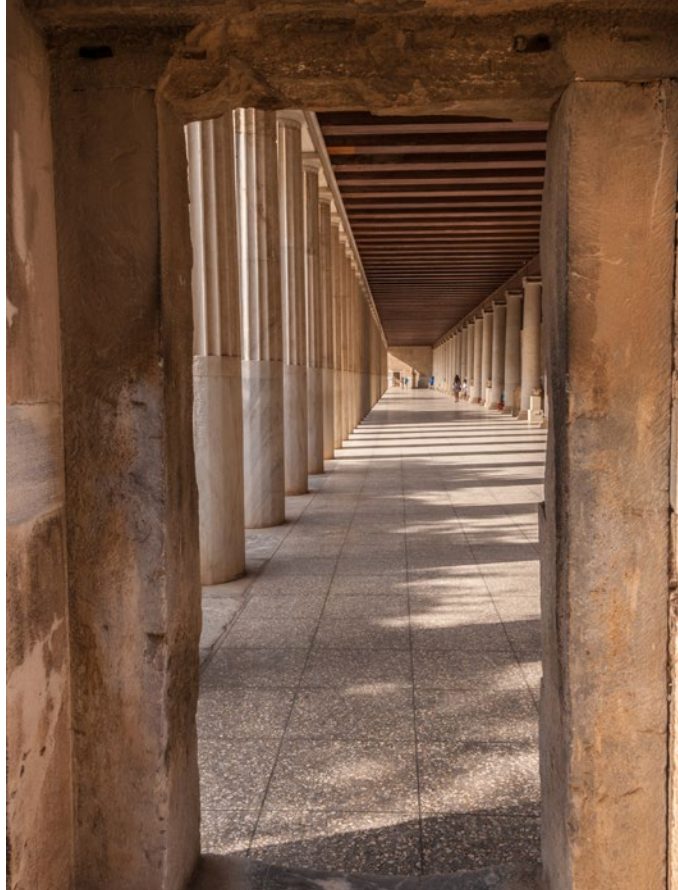
Diogenes Laertius scria că Panaetius a fost primul stoic care nu a mai considerat virtutea ca fiind suficientă pentru fericire ci i-a adăugat puterea, sănătatea și resursele materiale ca fiind de asemenea necesare.

Posidonius

Posidonius a plecat din orașul său natal în tinerețe, și s-a oprit pentru o vreme în Atena. Aici a studiat sub îndrumarea lui Panaetius. A urmat apoi o perioadă în care a călătorit și a învățat în diferite zone din aria Mediterană.

Posidonius

Replică augustană (23 î.Hr. – 14 d.Hr.)
dintr-un original din 100–50 î.Hr.
Foto: Sailko, Wikimedia Commons

Ancient Agora, Athens, Greece

Foto: Fernando Mola-Davis, Unsplash

În jurul anului 95 î.Hr. s-a stabilit în Rhodos, o regiune cunoscută la vremea respectivă drept un important centru științific.

Posidonius este considerat unul dintre cei mai importanți polimați ai epocii. El și-a adus aportul în variate domenii, de la filosofie, la geografie, geologie, oceanografie, trecând prin politică, strategie militară și etnografie, și până la astronomie, matematică, biologie și istorie. Implicat și în viața politică a cetății, el a fost ales în cea mai înaltă funcție – de președinte, cu un mandat de șase luni – iar apoi de ambasador la Roma.

În Rhodos a înființat și a condus o școală de filosofie care, beneficiind de renumele pe care fondatorul îl avea deja, a atras studenți de pretutindeni. Unul dintre aceștia a fost chiar Cicero, în jurul anului 77 î.Hr. Pompei, generalul roman, l-a vizitat și el pe Posidonius în două rânduri, în 66, respectiv 62 î.Hr., căutând sfatul acestuia.

Deși adept al monismului – ideea că la originea tuturor lucrurilor există un unic principiu, acel foc primordial stoic – regăsim în filosofia lui Posidonius și ideea de dualism. Acesta împarte lumea în două: una supra-lunară și una sub-lunară, echivalente cu lumea eternă, cerească, respectiv cea efemeră în care trăim. El consideră că omul constituie, prin trupul și spiritul său, o punte de legătură între aceste două extreme sau lumi, situându-se chiar la intersecția lor. Astfel, dacă din punct de vedere fizic omul se află pe cea mai înaltă treaptă, la nivel spiritual se află mult mai jos. Pe de altă parte, Posidonius admite că – în acord cu principiul organizării ierarhice sau piramidale – există ființe spirituale superioare, situate între om și divinitate.

Asemenea lui Platon, afirmă că trupul este un obstacol pentru suflet, pentru că îi împiedică accesul liber la cunoaștere. Sufletul este pre-existent și nemuritor – o idee prin care Posidonius diferă de Panaetius – chiar dacă nu este o nemurire absolută ci una relativă, în acord cu teoria stoică despre distrugerea periodică a Universului cu focul primordial. Astfel, Posidonius se aliniază în această privință cu vechii stoici.

Posidonius s-a distanțat de Panaetius și prin teoria despre divinație. Dacă existența Universului se întemeiază pe armonia universală și pe legile sortii, înseamnă că este posibilă prezicerea viitorului. În stări de extaz sau de somn, atunci când sufletul este eliberat de lanțurile materiei, el poate percepe ceea ce va urma ori partea ascunsă a evenimentelor.

În scrierile sale regăsim ideea conform căreia, partea înaltă din om caută mereu înțelepciune și ceea ce este cu adevărat bine, în antiteză cu partea inferioară, însetată de putere, glorie și plăcere. Pentru a nu cădea în capcane și a ne ține sub control pornirile nedemne, este nevoie de un stil de viață disciplinat, cu obiceiuri sănătoase și echilibrate. Este nevoie să ne preocupăm de Adevăr și să ne dedicăm timp pentru a observa ordinea Universului – atât în interior cât și în exterior. Astfel, ne putem lăsa ghidați de Natură pe calea evoluției conștiinței.

Stoicismul a continuat după Posidonius și Panaetius, deși școala nu a mai avut un conducător unanim recunoscut. Totuși, prin munca celor doi și a tuturor adepților din această perioadă, stoicismul a exercitat o influență de lungă durată asupra Imperiului Roman. Cele mai multe scrieri stoice păstrate până în zilele noastre provin din epoca Stoicismului Târziu. Marii filosofi stoici precum Seneca, Epictet și Marcus Aurelius ne-au transmis învățături etice foarte valoroase pentru perspectiva epocii actuale dominate de incertitudini, în care reperele morale aparent au dispărut și totul e relativizat și neconținut supus schimbării. Foarte actuale, conceptele stoice ne pot ajuta să fim mai fermi în susținerea valorilor, mai implicați în viață și mai puțin fragili în fața probelor vieții. 🍀

Bibliografie

von Arnim, Hans, *Fragmentele Stoicilor Vechi – Zenon și discipolii lui Zenon*, Vol I, Ed. Humanitas, București, 2016
 Copleston, Frederick, *Istoria Filosofiei – I. Grecia și Roma*, Ed. All, București, 2008
 Holiday, Ryan, *Lives of the Stoics – The Art of Living from Zeno to Marcus Aurelius*, Ed. Portfolio, SUA, 2020

Filosofii greci Panaetius și Posidonius
 Ilustrare din *Cronicile din Nuremberg*
 de Hartmann Schedel (1440–1514)
 Foto: Wikimedia Commons

Despre Sophrosyne

Paula Dron

*Cariatidă dintr-un sanctuar al lui Serapis
Grădina Muzeului Național de Arheologie, Atena
Foto: Mika Ruusunen, Unsplash*

Se spune adeseori că limba pe care o vorbim este nutritivă, hrănește și îmbogățește mintea și sufletul, și nu în ultimul rând, trimite la identitatea unei civilizații. Căutăm și astăzi diversele semnificații ale cuvintelor antice, pentru a aduce un strop în plus de inspirație vieților noastre aflate într-o căutare neîntreruptă. Limba conține memorie, moștenirea atâtor secole ce s-au scurs, vechimea însăși a lumii, pe umerii cărora astăzi stăm. Cunoșcând mai riguros anumiți termeni ai vechilor limbi clasice, nu numai că înțelegem mai bine limbile curente ale prezentului, dar primim și un mare ajutor în periplul și studiul nostru filosofic.

Pornim cu elan acest demers lingvistic, de a descoperi împreună cuvinte de referință pentru vechime, cu *Sophrosyne*. Provenind din Grecia Antică, acest cuvânt reprezintă un concept ce definește un ideal mult căutat în antichitate: cel al excelenței caracterului, al armoniei pe toate etajele interioare ale unei persoane; așadar, o virtute mozaic, ce înglobează o pleiadă de alte virtuți. Termen polisemantic, *sophrosyne* este astăzi aproape imposibil de tradus cu exactitate într-o limbă modernă. Provine etimologic din adjectivul *s(a)ôs* („sănătos”, „teafăr”) și radicalul *phrén* („diafragmă”, mai târziu „inimă” și mai ales „minte”; alte nuanțe: „simț”, „cuget”). Este de menționat că în literatura greacă ce începe odată cu Homer, putem sesiza anumite transformări de sens ale acestui cuvânt. În poemele homerice, *sophrosyne* acoperă cu precădere valoarea de „bun-simț”, de „sănătate a gândirii”. La marii autori de tragedii – Eschil, Sofocle, Euripide – atinge o bornă semantică, este apoi adus în discuție cu nuanța de „înțelepciune gândită” sau „prudență calculată” de Tucidide, ca să fie ulterior valorificat intens de Platon în ale sale dialoguri, reabilitat și înrădăcinat ca virtute, ca valoare pentru care merită să muncim cu noi înșine.

Diversitatea formelor în care *sophrosyne* a fost tradus în limba română se poate observa și în variantele de traduceri ale operelor platonice. Dialogurile „Republica” și „Charmides”, de exemplu, adună următoarele alegeri de traducere ale termenului: „*înțelepciune*” (la dna. Simina Noica); „*chibzuință*” (la dl. Șerban Mironescu); „*cumpătare*” (la dl. Andrei Cornea, prima traducere a „Republicii”); „*cumințenie*” (la dl. Andrei Cornea în traducerea pentru „Charmides”, dorind să păstreze derivarea de la „minte”, asemeni cuvântului grec *phren*. Deci, om „*cu-minte*”, dar și „*cuminte*”).

În limba română printre alte variante lingvistice regăsim: „Cugetare”; „Chibzuință” (variații: „Chibzuială”, „Chibzuire”); „Cuminție” sau „Cumințenie”; „Cumpătare” (variantă veche: „Cumpănire” sau „Cumpăt”); „Judecată” (variantă veche: „Socotință”, „Măsură”, „Stăpânire de sine”); „Temperanță”; „Ponderație”; „Prudență”; „Reținere”; „Bun-simț”.

Interesant este că există un prenume românesc, astăzi rar folosit, care își trage originea din cuvântul grecesc *sôphron* și anume „Sofronie” – „cu spirit sănătos, înțelept”.

Atena

Foto: Pavlos Stamatopoulos, Unsplash

Concluzionând, constatăm că bogăția conceptului *Sophrosyne* este deosebit de cuprinzătoare, având un sens educativ, unul politic, apoi filosofic și îndeosebi moral, ducând cu el alături amprenta istoriei fiecărei ere. Încheiem cu un îndemn grecesc, citat de Platon nu o dată, și anume: „Lucrurile frumoase/bune sunt greu (de atins)” („*Khalepà tà kalà*”), și dorim ca acesta să servească drept motivație spre a cerceta mai departe fascinanta lume a lingvisticii, și nu numai. 🍷

Bibliografie

- PLATON, *Opere I, Charmides*, traducere, studiu introductiv și note de Simina Noica, editura Științifică, București, 1974.
PLATON, *Opera integrală volumul I*, traducere, introducere generală, introduceri și note de Andrei Cornea, editura Humanitas, București, 2021.

De la muze, la muziciene

ipostaze redescoperite ale feminității

Carmen Chifiriuc

Suflu feminin
Foto: Kitera Dent, Unsplash

De la figurile divine ale Zeițelor Mamă, de la eroinele din mitologie și personajele emblematice, ca Hypathia, până la autoarele, activistele și cercetătoarele din perioadele moderne, forța pe care o revelează personalitățile, dar și personajele feminine din operele literare, muzicale sau dramatice, este impresionantă. În acest sens, devine esențială recuperarea rolului pe care l-au jucat în istoria culturii personalitățile feminine, mai cu seamă că trebuie să vorbim nu doar despre nume bine-cunoscute ca Marie Skłodowska Curie (1867–1934), Amelia Earhart (1897–1939) sau Maya Angelou (1928–2014), ci și despre femei aproape uitate, dar cu remarcabile contribuții. Dacă alegem domeniul muzicii clasice, regăsim o întreagă istorie a învingerii prejudecăților, prin prezența femeii ca autor și creator în sala de operă, în catedrală, conservator sau pe scena de spectacole.

Acum câteva secole, încă se considera că femeile compozitor aveau virtuți îndoielnice, fiind asociate nu cu ideea de creatoare, ci, cel mult, cu cea de muze. Oricât de dramatic, acest fapt nu a diminuat forța de creație și lupta pentru recunoaștere a femeilor, iar exemplele sunt impresionante.

În anul 800, trăia în Bizanț **Kassia**, autoarea unui imn închinat Mariei Magdalena, cântat încă și astăzi în Miercurea din Săptămâna Patimilor, în bisericile ortodoxe. Cu toate acestea, ea a rămas cunoscută mai degrabă pentru frumusețea sa, fiind oferită ca soție împăratului Teofil, care, intimidat și umilit de înțelepciunea ei, a respins-o.

Secole mai târziu, **Francesca Caccini** scrie în plină Renaștere, pentru cardinalul de Medici, opera *Eliberarea lui Ruggiero din insula Alcinei*. Fiică a muzicianului Giulio Caccini, autor al manualului *Nuove musiche* (1601), a avut parte de o educație complexă: a studiat limba latină, retorica, poezia, geometria, astrologia, filosofia, limbile contemporane și greaca. La doar douăzeci de ani, Francesca Caccini compunea cu o rapiditate nemaîntâlnită în epocă. Avea o voce aparte, stăpâna tehnica improvizației și își făcea propriile aranjamente muzicale. Va fi declarată de Henric al IV-lea al Franței drept cea mai bună cântăreață din țară, după ce cântă în opera *Răpirea lui Cephalus*, compusă chiar de tatăl său, în fața familiei de Medici și a celor 800 de invitați de la nunta lui Henric cu Maria de Medici. Va rămâne cunoscută și pentru *Primo Libro de la musica*, 1618, o carte despre muzică, pentru doamnele epocii, reunind piese cunoscute, ca *Rendi alle mie speranze*, *Lasciatemi qui solo*, *Ferma*, *Signore*, *arresta*, *Maria*, *dolce Maria*, *Jesu corona virginum*, piese distinse prin structuri și armonii de neuitat. Opera *La liberazione...* care vorbea despre drepturile femeilor, va fi citată în cartea lui Cristoforo Bronzini, *Della dignità, & nobiltà delle donne*, aceasta fiind una dintre primele pledoarii și apărări ale femeilor, comandată tot de doamnele din familia de Medici.

Barbara Strozzi, născută la Veneția în 1619, fiică a poetului Giulio Strozzi, ia lecții de la marele compozitor, organist și cântăreț Francesco Cavalli, al doilea după Claudio Monteverdi, care o numește la 15 ani „la virtuosissima

Bust feminin (sec. III)

Foto: Muzeul Civic din Cremona, Italia, Wikimedia Commons

cantatrice di Giulio Strozzi”. Acesta din urmă inițiasă *Accademia Degli unisoni*, deschisă muzicienilor amatori ca „un fel de laborator pentru experimente muzicale și dramatice”, în care Barbara se producea ca muzician și compozitor și unde aveau loc dezbateri filosofice. „Calomnia inhibă sau crește virtutea?” „Oare dragostea aduce fericire sau nefericire?” – erau întrebări care animau acest nucleu de artiști și care nașteau dezbateri completate de interludii muzicale. Barbara devine foarte cunoscută într-o Veneție plină de viață, dar în care femeile erau excluse din viața publică; criticii vremii pun succesul ei nu pe seama talentului, ci a frii ei seducătoare (emblematic va rămâne, în acest sens, portretul ei cu un sân gol, pictat de Bernardo Strozzi). Se crede că Barbara Strozzi a publicat mai multă muzică în timpul vieții sale decât oricare alt compozitor al epocii, chiar fără a avea sprijinul Bisericii sau al nobilimii.

Opera artistelor și compozitoarelor pare să nască, treptat, o tradiție și un destin. Astfel, la Paris se naște în 1665, într-o familie de arhitecți, muzicieni, compozitori și producători de instrumente muzicale, **Élisabeth Jacquet de la Guerre**. Numită *copil-minune*, de la Guerre avea să compună *Mercure gallant*, *Céphale et Procris*, iar în 1707, creează *Pièces de clavecin qui peuvent se joüer sur le violon*, devenind și prima compozitoare franceză care abordează *sonata*, disputându-și întâietatea asupra genului muzical cu François Couperin. Titon du Tillet o elogiază în cartea sa, *Le Parnasse françois*, drept o genială compozitoare de muzică vocală și instrumentală, dar și interpretă de orgă și clavecin. Deși în mod tradițional, lucrarea lui Antoine Houdar de la Motte și André Campra, *L'Europe galante* (1697) este considerată prima operă-balet, Élisabeth

Euterpe pe o frescă antică din Pompeii
Foto: Muzeul Civic din Cremona, Italia, Wikimedia Commons

Jacquet de la Guerre scria cu șase ani mai devreme lucrarea de același gen, *Jeux à l'honneur de la victoire*.

Secolul XVIII aduce nașterea creatoarei **Marianna Martinez**, la Viena, în 1744. Semnându-și lucrările cu inscripția „Originale di Marianna Martines 1770”, Marianna compunea încă din adolescență muzică sacră pentru marile slujbe care se țineau la biserica Sf. Mihail, de la oratorii (*Isacco figura del Redentore* – adevărată perla muzicală), la psalmi (*Miserere mei Deus*) și sonate pentru claviatură. Istoricul muzical englez Charles Burney, care vizitează Viena, o consideră femeia muzician ideală, atât ca solistă de voce și claviatură, cât și în calitate de compozitoare. Era instruită în toate artele și științele, cânta extraordinar la clavecin, adeseori în duet cu Mozart, care era invitat la seratele muzicale organizate în casa ei. Printre operele care au supraviețuit se numără *Overture in C*, pentru corzi, oboi, corn și flaut. Apreciată de personalitățile vremii, își recunoștea cu modestie limitele; când poetul Saverio Mattei i-a cerut să îi scrie muzica pentru versurile sale psalmice, foarte monotone, cu o metrică puțin variabilă, ea a declarat: „Caracterul continuu al unei inimi zdrobite care cere milă și iertare necesită un capital de cunoaștere și imaginație pe care eu nu îl posed pentru a evita capcanele asemănării”, mărturisind atât respectul pentru tradiție, cât și cultivarea originalității. În 1773, este prima femeie care devine membru al Academiei filarmonice din Bologna, în cei 108 ani de la înființarea acesteia, fiindu-i acordat titlul

de *Accademia filarmonica Onorata*. Fire modestă însă, nu se prezintă să își ridice premiul, ci trimite doar o scrisoare și opera de intrare în academie, *Dixit dominus* – muzica pentru psalmul 109, una dintre capodoperele sale, care se cântă anual la celebrarea Sf. Anton de Padova, o combinație de frumusețe, ingeniozitate, noblețe și rigurozitate. Martinez rămâne cea mai prolifică compozitoare a timpurilor sale; despre ea, Saverio Mattei, afirma: „o metempsihoză divină ne-a dat, în persoana Mariannei, o soră a lui Moise, profetesa și muziciană”.

Pe 14 noiembrie 1805, se naștea la Hamburg, **Fanny Hensel**. La 13 ani Fanny cânta din memorie cele 24 de preludii de Bach din *Clavecinul bine temperat*. Ia lecții de compoziție la Berlin, fiind considerată un talent extraordinar. Cu toate că o încurajase să devină muzician, tatăl său nu este de acord cu prezența ei în public, considerând că pentru doamnele din înalta societate, muzica nu poate fi o profesie, ci doar un *ornament*. Astfel, fratele său, Felix Mendelssohn este cel care va deveni un mare compozitor, dirijor și interpret și în mod ironic, cel care avea să susțină două compozitoare sărace, Josephine Lang și Clara Wieck (viitoarea Clara Schumann, care se întreba la rândul ei, de ce ar putea să compună, dacă nicio femeie până la ea nu a fost capabilă de aceasta) pentru prezentarea publică și tipărirea lucrărilor lor. În acest timp, compozițiile lui Fanny nu erau indexate și mai mult, erau interzise studiului studenților. Directorul bibliotecii afirma despre ea că nu este nimic

Fanny Hensel și Wilhelm Hensel — August Weger; Joh. Paul Singer
Foto: Hamburg State and University Library, Wikimedia Commons

Femei muziciene — Master of the Female Half-Lengths, cca 1530
Foto: Muzeul Hermitage, St. Petersburg, Wikimedia Commons

mai mult decât sora lui Mendelssohn. Dar Fanny continua să compună, fiind considerată de cei care îi ascultau lucrările, în cercuri restrânse, la fel de talentată ca fratele său. Compune foarte mult, cunoscute fiind cele 32 de lieduri de dragoste și faimoasa *Sonată în C minor*. După căsătoria cu pictorul Wilhelm Hansel, deși este foarte implicată în viața de familie, nu încetează să creeze și să organizeze în casa părinților ei evenimente muzicale (*Sonntagsmusiken*) prin care își regăsește propria voce ca pianistă, dirijoare și compozitoare, mai întâi pentru o audiență restrânsă, apoi pentru public; întotdeauna, însă, la standarde înalte, convinsă că „încercăm să ne ornamentăm și să ne înfrumusețăm viețile noastre și ale celor de lângă noi – acesta este avantajul artiștilor”. Piese sale pentru pian sunt *Cântece fără cuvinte*, genul muzical promovat de fratele său. Stilul său compozițional se schimbă după o călătorie în Italia, unde îl cunoaște și pe Charles Gounod, cu 13 ani mai tânăr, care îi admiră foarte mult compozițiile și învață de la ea despre tradiția muzicală germană. Întoarcerea la Berlin a însemnat apariția unor compoziții ample, constituite din mai multe cântece interconectate, și celebrele suite pentru piano forte, reunite sub numele *Das Jahr*, asemănătoare cu ciclurile pentru pian ale lui Robert Schumann. Ca un omagiu adus lui Bach, utilizează coralele, într-un album magistral ilustrat de soțul său. Ca și în cazul predecesoarelor ei, realizarea ca adevărat compozitor va fi judecată la valoarea sa estetică reală mult mai târziu.

Dar prejudecățile despre capacitățile artistice ale femeilor nu au fost mereu învinse. Despre numele **Rebeccăi Clarke**, britanica ce a compus sonata pentru vioară, toată lumea credea că este de fapt pseudonimul lui Ravel sau Bloch, iar ea dezamăgită, avea să înceteze să mai compună. **Johanna Kinkel**, eleva lui Mendelssohn în 1810, ca și **Nadia Boulanger**, profesoară de compoziție, se vor dedica complet vieții de familie, pentru că rolul de artist era considerat incompatibil cu cel de soție sau mamă. **Amy Beach**, cea care recunoștea notele de la vârsta de un an și cânta la pian de la doi ani, s-a căsătorit la 18 ani, iar soțul său nu a fost de acord ca ea să profeseze; cu toate acestea, cu multă prezență de spirit, profesorul ei i-a explicat faptul că nu ar fi vorba de o capacitate intelectuală, ci de un dar sub forma unei boli și, prin urmare, putea fi lăsată să compună. Ea va crea astfel *Simfonia pentru orchestră Gaelic*, în 1896.

Viața și opera personalităților feminine din lumea muzicii evocate în aceste rânduri reconfirmă faptul că, în oricare dintre ipostazele sale, femeia reprezintă o parte vitală și inseparabilă a umanității în sine, iar ideea unei competiții între genuri, rămâne doar un ecou al unor perioade nefaste, a ignoranței și a lipsei de informare. Unul dintre pașii spre redescoperirea umanității și a culturii noastre va fi, așadar, și acela de a readuce în lumină personalități cu o creație de valoare incontestabilă, în fața cărora, de multe ori, evoluțiile contemporane trebuie să facă o reverență. ♡

Clara Schumann — Andreas Staub, litografie, cca 1839
Foto: Wikimedia Commons

Noua Acropolă

Ziua Pământului 2023

Mihaela Brătuianu

In fiecare an, pe 22 aprilie se aniversează Ziua Mondială a Pământului, ocazie cu care, Asociația Culturală Noua Acropolă organizează an de an diferite acțiuni dedicate protejării naturii și conștientizării importanței ocrotirii ei.

În acest an, Noua Acropolă București a marcat această zi printr-o acțiune ecologică la Grădina Botanică „Dimitrie Brândză”, cu care colaborăm periodic, sprijinind întreținerea spațiilor verzi. În seria acțiunilor „Pentru Pământ” s-au înscris și cele două conferințe desfășurate în sediul nostru, „Puterea vindecătoare a Naturii” și „Viața și simbolismul mineralelor”. Temele propuse au adus în atenția participanților importanța contactului cu Natura și rolul ei esențial și benefic asupra sănătății noastre, respectiv lumea regnului mineral, mai puțin cunoscut nouă, dar fascinant prin frumusețea, diversitatea și simbolurile lui.

În filiala Noua Acropolă Iași, manifestările dedicate Zilei Pământului au inclus o acțiune de ecologizare a pădurii Bârnova, o conferință cu tema „Omul și Natura”,

ce a inclus reflecții filosofice despre ecologie, precum și o prezentare pentru membrii asociației despre păsările din oraș, susținută de doamna Carmen Gache, profesor de biologie și membră a Societății Ornitologice din România.

În filiala Constanța s-au organizat mai multe activități dedicate Mamei Pământ: o acțiune de curățare a siturilor

arheologice din centrul istoric al orașului, o acțiune de plantarea de pomi, curățenie și amenajare a adăpostului pentru câini al fundației „Noroc – Help for Cats and Dogs from Constanța”, o conferință cu tema „Marea Mamă – simbolism și actualitate”, precum și un atelier de gătit vegetarian.

În Timișoara, în ziua de 22 aprilie, un grup de acropolitani a făcut o plimbare educativă în Parcul Botanic. Pe baza materialelor primite și a explicațiilor, s-a realizat un atelier de recunoaștere a arborilor prezenți în parc. S-a dorit să fie o reconectare cu Natura, în mijlocul orașului, pentru a învăța să o regăsim în fiecare zi în jurul nostru.

o nouă utilizare ambalajelor, din care s-au realizat diverse obiecte utile.

În 22 aprilie, cu ocazia Zilei Mondiale a Pământului, filiala Oradea a Noii Acropole România a organizat o întâlnire pentru membrii. În cadrul acesteia s-au prezentat Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și câteva idei despre

John P. Cardone, scriitor, producător de materiale educaționale și programe media interactive dedicate capacității vindecătoare a Naturii spunea în cartea sa „Waterviews. The Healing Power of Nature” (Waterviews Arts, 2021):

„Văd un viitor în care spațiile noastre verzi și albastre nu mai sunt punctate cu gunoarie și deșeuri, ci cu oameni care se bucură de ceea ce Natura ne oferă. Văd un timp în care, în loc să ne facem rău unii altora, ne ajutăm unul pe altul pentru a descoperi misterele naturii, în timp ce ne deschidem inimile către viața sălbatică, către ape și către resursele considerate gratuite. Văd copaci și bolovani care nu sunt mâzgăliți cu sprayuri, ci pe care

ii marcăm în memoria noastră pentru a ne reaminti de ele în momentele mai puțin fericite ale vieții. Ne văd conectați din nou cu gloria naturii, în moduri simple, dar cu o înțelegere complexă a importanței de a avea grijă de planeta noastră Pământ. Ne văd găsind căi de a ajuta copiii noștri să înțeleagă minunile naturii, astfel ca fiecare copil să poată sări de bucurie exclamând: «Și eu iubesc Natura!» Aceste gânduri sunt mai mult decât viziuni; ele sunt idei pentru vremurile care vor veni. Idei care pot fi împlinite dacă oamenii de pretutindeni înțeleg ce poate face Natura – ne influențează sănătatea și starea de bine, în timp ce ne oferă o bucurie fără limite.”

Acțiunile din Cluj-Napoca de Ziua Pământului au inclus o plantare de copaci ce ajută la stabilizarea solului într-o zonă cu pericol de alunecări de teren, precum și un atelier de reciclare selectivă și creativă susținut pentru membrii filialei, în care s-au prezentat categoriile de deșeuri reciclabile/nereciclabile, încercând apoi să se ofere

felul în care Natura ne descrie legile vieții. Ulterior, s-au alăturat și alți simpatizanți pentru o acțiune de ecologizare în zona protejată Betfia. ♻️

Artă și simboluri

Albinele

Alexandra Stancu

Artemis din Efes
Muzeul de Arheologie din Napoli
Foto: Alexandra Stancu, Noua Acropolă

Incă din perioada neolitică, albinele au fost prezente în artă și în legende și mitologiile principalelor civilizații umane, datorită modului lor desăvârșit de organizare precum și a calităților pe care le au: hărnicie, obediență, sacrificiu pentru binele comun al stupului.

Miturile din Egiptul Antic ne relatează că albinele ar fi fost zămislite din lacrimile căzute pe pământ ale lui Ra, zeul soarelui, ele reprezentând astfel un simbol pentru regalitate. Însă mai erau asociate și cu ciclul viață-moarte: într-un fragment care descrie un ritual funerar, apare textul „albinele îi oferă protecție, datorită lor, el există”⁽¹⁾, iar în alte relatări zumzetul albinelor a fost comparat cu vocile sufletelor după moarte. Există și o hieroglifă pentru albină, care este deseori redată lângă cheia vieții Ankh.

Din perioada civilizației minoice a rămas un frumos colier de aur datat 1800 î.Hr., reprezentând două albine care stau față în față unindu-și capetele și acele, formând astfel un oval, iar ambele țin în mână un disc format dintr-un fagure. Albinele erau asociate cu zeița-mamă și reprezentau un simbol pentru fertilitate și renaștere.⁽²⁾

În Grecia Antică este preluat acest rol matern al albinei, pe care o regăsim personificată prin nimfa Melissa, cea care îl hrănește cu miere pe Zeus când era copil. Legenda ne spune că Zeus nu a uitat niciodată dulceața mierii cu care a fost hrănit și le-a răsplătit pe albine, dăruindu-le frumoasele lor culori, auriu ca apusul soarelui și negru ca lemnul carbonizat al focului care l-a încălzit în peșteră.

În templele grecești, albinele erau o întrupare a preoțeselor, acestea fiind numite *melissae*, cuvânt grec care înseamnă chiar *albine*. Ele slujeau zeitelor responsabile pentru ciclurile agricole și pentru misterele vieții și ale morții. În cultul lui Artemis din Efes, albina-zeiță apare mai mult în ipostaza de zeiță-mamă, ea fiind cea care protejează și susține viața. Zeița este redată cu o coroană formată din zidurile cetății, ca patroană a orașului, protejându-i pe toți cetățenii. Brațele ei sunt întinse într-un gest de binecuvântare și deschidere. Pe piept sunt câteva șiruri de sâni sau, după alte interpretări, ouă de albine, care denotă aspectul fertil și nutritiv. Restul corpului este redat sub forma unui stâlp care ne duce cu gândul la stabilitate și durabilitate. Rochia sa este decorată cu animale solare precum lei, tauri și grifoni, cu flori și cu albine, care reprezintă printre altele, magia creației.

O altă asociere a acestor mici ființe este cu inteligența, elocvența și poezia. Legende ne spun că pe buzele unor înțelepți, precum Platon și Pindar s-au așezat niște albine pe vremea când erau copii, astfel că ei au primit aceste daruri⁽³⁾. Putem spune că ele sunt un intermediar între zei și oameni, mai ales că Virgilius afirmă că albinele conțin în ele o parte din Înțelepciunea Divină.

Albinele reușesc să transforme frumusețea florilor în dulceața mierii, ca într-un proces alchimic, și fac acest lucru având o finalitate mai înaltă decât propria lor existență. În *Rugăciunea pentru soare* din Rig Veda se poate observa importanța mierii în hinduism:

Hieroglifa albinei, sala hipostilă, Templul Karnak
Foto: Noua Acropolă

”...Lasă fiecare vânt care adie să aducă miere
Lasă râurile și pâraiele să recreeze mierea
Lasă toate medicamentele noastre să se preschimbe în miere
Lasă zorile și apusurile să fie pline de miere
Lasă întunericul să fie transformat în miere
Lasă cerul de deasupra noastră, să fie plin de miere
Lasă copacii noștri să fie miere
Lasă Soarele să fie miere.”

Tot în India există o zeiță a albinelor, Bhramari, încarnarea lui Lakshmi sau Parvati, care se spune că emitea sunetul bâzâit al albinelor. Acest zumzet a fost adesea imitat în cântările vedice, reprezentând sunetul Universului.

Simbolismul albinelor este foarte bogat și este legat mai ales de natura lor solară, divină. Însă dacă am avea la dispoziție doar trei cuvinte pentru a-l descrie, am putea spune că albinele sunt un simbol pentru Viață, Dragoste și Înțelepciune.🍯

Note bibliografice

- [1] Hilda M. Ransome – *Sacred Bee in Ancient Times and Folklore*, Dover Publication, New York
- [2] <https://www.heraklionmuseum.gr/en/exhibit/gold-bee-pendant/> – accesat în data de 16.01.2023
- [3] Jean Chevalier, Alain Gheerbrant – *Dicționar de simboluri*, Editura Polirom 2009

O scurtă călătorie într-un stup de albine

Alexandra Stancu
Oana Șopterean

*Ceea ce nu folosește roiului, nu
este bun nici pentru o albină.*

— Marcus Aurelius

Când ascultăm Anotimpurile lui Vivaldi, este ușor să ne imaginăm că ceea ce l-a inspirat pe compozitor să surprindă Vara, a fost un câmp plin de flori, inundat de lumina strălucitoare a soarelui, o adevărată explozie de viață și culoare. Din acest peisaj nu lipsește zumzetul vivace al albinelor, fără de care toate acestea nu ar fi posibile, întrucât ele au un rol vital pentru echilibrul ecosistemelor. Importanța lor derivă din faptul că sunt polenizatori foarte eficienți, contribuind la protecția biodiversității florei spontane, precum și la creșterea productivității culturilor agricole.

Dacă ne-am imagina că am călători într-un stup de albine aflat în acest câmp în plină vară, una dintre principalele observații pe care le-am face ar fi că albinele alcătuiesc și se comportă ca un singur organism, un super-organism mai precis. Ele formează o familie armonioasă și foarte bine încheată, în care fiecare membru se supune marelui întreg și este oricând pregătit să se sacrifice pentru binele coloniei. Într-un singur stup există între 20 000 și 60 000 de albine lucrătoare, fiecare având sarcini bine distribuite și toate lucrând ca un tot unitar. Aici, în interiorul cuibului, absolut totul, până la cel mai mic amănunt, este calculat cu o exactitate impresionantă, astfel încât putem afirma că modul lor de organizare este desăvârșit.

În ciclul vieții sale, o albină meliferă traversează 4 etape de lucru: după eclozare, fiecare albină face curățenie, după doar 3 zile devine doică timp de 7 zile; apoi încă 7 zile protejează intrarea, construiește fagurii și depozitează mierea, iar când atinge punctul maxim de dezvoltare părăsește stupul pentru recoltarea polenului, aproximativ 10 zile. Procedul de a transforma nectarul florilor în miere nu este facil: se estimează că pentru a produce o jumătate de kilogram de miere este necesar ca albinele să parcurgă peste 80.000 km și să viziteze aproape 2 milioane de flori. Pentru om, mierea este un aliment complet, care poate susține singur viața, având o multitudine de proprietăți terapeutice.

Învelișul exterior al cuibului poate să fie diferit și adaptat în funcție de zona în care se află, însă în fiecare interior vom regăsi o construcție comună și specială: fagurele. Acesta este format dintr-o multitudine de celule de formă hexagonală și are o înclinație de 13 grade față de orizontală, pentru a preveni scurgerea mierii. Forma hexagonală nu este aleasă întâmplător, ci este o modalitate foarte eficientă pentru depozitare, întrucât 100 g de fagure poate conține până la 4 kg de miere¹. Fagurele este fabricat din ceara pe care albinele o produc din miere, cu ajutorul unor glande speciale aflate pe abdomen.

Matca sau regina este nucleul coloniei. Se evidențiază prin forma alungită, putând fi și de 3 ori mai mare decât o lucrătoare și este singura albină care depune ouă. Ea este punctul gravitațional al stupului, totul se învârtă în jurul ei, asemenea planetelor în jurul Soarelui.

¹ <https://www.perfectbee.com/learn-about-bees/the-science-of-bees/the-secrets-of-honeycomb>

Albine galbene și negre pe textură maro și negru
Foto: Ion Ceban, pexels.com

Albinele au o modalitate foarte eficientă de a comunica: ele utilizează zumzetul, vibrațiile și feromonii pentru a transmite informații și a se organiza. Uimitor este și așa numitul „*dans al albinelor*”, o modalitate de a zbura în forma cifrei opt, prin care albinele exploratoare indică celorlalte albine atât distanța și direcția în care trebuie să se deplaseze pentru a ajunge la sursa de hrană, cât și posibilele pericole întâlnite pe traseu. În ultimii ani, aceste pericole sunt tot mai mari, iar numărul albinelor a scăzut alarmant din cauza schimbărilor climatice, a distrugerii habitatelor, a utilizării excesive în agricultură a pesticidelor și a erbicidelor.

Noi oamenii, ar trebui să fim mult mai conștienți de impactul pe care îl au activitățile noastre asupra albinelor și de cât este de necesar să le ocrotim. Avem atât de multe de învățat de la aceste mici ființe! La nivel individual ne inspiră să cultivăm virtuți precum hărnicia, ordinea, disciplina, responsabilitatea și generozitatea, iar la nivel colectiv, modelul lor de organizare ne îndeamnă la fraternitate, conviețuire și respectarea tuturor ființelor. Albinele par să întruchipeze perfecțiunea Naturii, iar profesoara Guzmán ne atrage atenția că *nimic nu este mut în Natură, totul vibrează și cântă, toate se îndreaptă către ceva, toate își împlinesc destinul*².

² Delia Steinberg Guzmán – *Jocurile Mayei*, editura Noua Acropolă 2016

Bibliografie

Delia Steinberg Guzmán – *Jocurile Mayei*, editura Noua Acropolă 2016

<https://epedia.ro/2016/12/15/sistemul-ingenios-de-comunicare-al-albinelor/> accesat în data de 16.02.2023

<https://www.perfectbee.com/learn-about-bees/the-science-of-bees/the-secrets-of-honeycomb> accesat în data de 19.02.2023

Corina Munteanu
Cultura ceaiului

Ceremonia ceaiului, Kyoto, Japonia
Foto: Roméo A., Unsplash

Într-un colț al sufrageriei, care are rafturi cu cărți pe ambii pereți, am amenajat un mic loc de băut ceai: o măsuță scundă din lemn și două scaune mici, cu trei picioare. Pe măsuță stau permanent fierbătorul electric maroniu, o tavă de lemn cu două cești mici și două pahare, un ceainic și un vas de servire, toate din sticlă. Transparența sticlei ne permite să privim frunzele care se desfac în apa fierbinte, să urmărim cum se schimbă nuanța ceaiului de la o infuzie la alta, să apreciem abilitatea celui ce servește, de a restaura de fiecare dată același nivel al ceaiului în ceșcuțe. Așa am statornicit spațiul nostru de recuperare a tihnei zilnice, folosit sau în singurătate și contemplație sau în compania armonioasă a persoanei dragi, reîntâlnită periodic cu loialitate, pentru împărtășirea câtorva momente de tăcere. La fel ca în cazul oricărei ceremonii ce se repetă, structura timpului se modifică, curgerea sa devine lentă și omogenă, și doar aburul ce iese din ceșcuțe ticăie în amintirea condiției noastre cotidiene.

Sub măsuța aflată în umbra cărților, se află o cutie cu ceaiuri de mai multe feluri, astfel încât să putem alege de fiecare data aroma și gustul care ni se potrivește cel mai bine în acel moment specific. Planta de ceai se numește *Camellia sinensis* – literal *camelia chinezească* – și din frunzele ei se prepară prin infuzare, băutura numită ceai (pentru infuziile altor plante se folosește în mod uzual tot termenul de ceai, dar urmat de precizarea ingredientului principal). Arbustul de ceai provine din China, dar astăzi se cultivă în toate regiunile care îndeplinesc condițiile de climat tropical și sol acid, permeabil și bogat în humus, cu teren în pantă: în Asia, Africa, America de Sud și chiar în zonele Mării Negre și ale Mării Caspice. Există câteva varietăți principale, Sinensis, Assam, Cambogia, Ceylon, iar din acestea decurg sute sau chiar mii de sub-varietăți, care se individualizează datorită condițiilor specifice de cultivare ce depind de locație, aer, microclimat, tehnică de producție. Deoarece, în plus, aroma ceaiului se modifică în mod natural de la an la an, reiese că la fel ca și în cazul vinului, ceaiul va avea gust diferit în funcție de anul recoltării, de producător, de zona de proveniență.

Ideal, frunzele de ceai ar trebui culese doar manual, pentru o vătămare minimă. Din punct de vedere calitativ, cele mai bune frunze sunt cele din vârful crengilor și mugurii. În funcție de modul ales de producător pentru a prelucra frunza proaspătă de ceai, există șase tipuri principale, diferențiate între ele după culoarea frunzei uscate, de la cea mai deschisă la cea mai întunecată: ceaiul alb, galben, verde, negru, ceaiul oolong și pu'erh.

Ceaiul alb este cel mai puțin procesat. Culegerea frunzelor se face cu foarte mare grijă ca niciuna să nu se zdrobească, apoi uscarea lor se face doar la soare, timp îndelungat. Se numește ceai alb, deoarece frunza păstrează pe ea firisoare albe. În apa fierbinte, frunza capătă o nuanță verde de jad. Aromele sunt proaspete, de nuci, fructe și cu nuanțe florale. Se recomandă a se bea dimineața, când sensibilitatea e maximă, deoarece aroma sa este ușoară,

Ceremonia ceaiului, Guanzhou, China
Foto: Oriento, Unsplash

simțită mai puternic de abia după ce ceaiul a fost înghițit. Este un ceai potrivit pentru meditație.

Ceaiul galben, ușor oxidat, este cel mai rar dintre toate ceaiurile, un ceai rezervat doar împăraților. Metoda prin care se produce a fost pierdută pentru aproximativ 100 de ani și redescoperită prin anii 1970. Aroma ceaiului galben este singura care se păstrează constantă în funcție de temperatura infuziei. Se poate bea toată ziua, e calm și relaxant, cu o aromă subtilă. Se poate recunoaște în apa fierbinte, deoarece frunzele sale plutesc vertical.

Ceaiul verde conține doar mugurii și primele două frunze tinere ale plantei de ceai. Deoarece trebuie să rămână neoxidat, este cules manual și imediat după culegere se duce în zona de producție, unde se coace cu mare atenție. Aroma este proaspătă, ușor astringentă, uscată și puțin amară. Ceaiul verde de calitate se identifică după ce stă în apă, deoarece se recunosc clar mugurii și primele două frunze, iar culoarea lor rămâne verde, fără pete întunecate. Conține cele mai mari cantități de cafeină și teanină dintre toate soiurile de ceai și este potrivit pentru a pregăti o zi plină de acțiune, deoarece îmbină starea de alertă, datorată cafeinei, cu senzația de calm și relaxare, datorată teaninei.

Ceaiul oolong este semioxidat. Se pot întâlni ceaiuri oolong cu 50% oxidare, cu frunze încă verzi, iar altele cu 85% oxidare, cu frunze întunecate. Aromele sale variază foarte mult, în funcție de gradul de oxidare: frunzele verzi sunt mai proaspete, florale, cremoase, iar cu cât se întunecă, cu atât devin mai dulci, uscate, cu aromă de fructe. Acesta este tipul de ceai care se poate bea la masă, fiind comparat cu vinul roșu și alăturându-se felurilor de mâncare la care se potrivește și acesta.

Chelnerița — John Robert Dicksee (1817–1905)
Foto: Brighton and Hove Museums, Wikimedia Commons

Ceaiul negru, care în China se numește ceai roșu, este un ceai complet oxidat (90–95%). Pentru a zdrobi cât mai mult frunzele, se folosesc mașini rotitoare. Frunzele de ceai sunt închise la culoare, cu nuanțe întunecate de cupru, iar gustul bogat, cu note dulci, complexe, de fructe uscate. Este singurul tip de ceai care poate fi amestecat cu lapte sau zahăr, deoarece are cea mai puternică aromă, care nu se schimbă când este combinată cu altele.

Ceaiul pu' erh este un ceai fermentat. După prelucrarea în wok, frunzele se tasează și se împachetează în forme dreptunghiulare care sunt lăsate în depozite la fermentat de-a lungul anilor, astfel încât microorganismele care există în mod natural pe frunze să transforme ceaiul. Pe măsură ce fermentează, frunzele devin mai negre, mai netede, iar proprietățile lor se modifică. Perioada clasică de fermentare este de 20–25 de ani, dar în prezent există o metodă modernă și rapidă de fermentare, în dospitoare cu umiditate și temperatură controlată, metodă ce scade timpul de fermentare la două luni. Aroma acestui ceai este deosebită, de pământ ud, de frunze de toamnă, iar gustul foarte bogat, lemnos. Este delicios, calmant și extrem de sănătos. Fermentația creează statine naturale, care coboară nivelul colesterolului. Se bea după mesele bogate pentru că este un digestiv eficient.

Ceaiul aromat primește aromă de la flori, iar baza este de obicei ceaiul verde. Cea mai obișnuită aromă este cea de iasomie. Ceea ce se numește ceai de iasomie este de fapt ceai verde, aromatizat cu flori proaspete de iasomie,

nicidecum ceai de floare de iasomie. Producerea lui autentică este destul de laborioasă: se culege ceaiul verde, se usucă și se întinde pe jos în depozite mari. Apoi se culeg boboci de iasomie care urmează să se deschidă în câteva ore, se aduc în acele depozite și se împrăștie printre frunzele de ceai. Peste noapte, petalele se deschid și mirosul de iasomie se împrăștie jur împrejur, înmiresmând frunzele de ceai. A doua zi, lucrătorii se întorc să culeagă toate florile dintre frunzele de ceai, deoarece iasomia este amară dacă ajunge în apa de ceai (ceaiurile care prezintă și flori de iasomie printre frunzele de ceai, sunt considerate de slabă calitate). După ce se usucă ceaiul câteva zile, se repetă procesul de aromatizare, de cel puțin trei ori, cu mii de flori de iasomie. În final, ceaiul aromat va avea aroma de la ceai și parfumul de la flori.

Ceaiul „înflorit” se face din muguri lungi de ceai alb, legați și împlețiți manual de artizani pricepuți, astfel încât atunci când este pus „bobocul” de ceai în apa fierbinte ca să se deschidă, se descoperă în interiorul său un design minunat. Este un ceai perfect pentru a fi făcut cadou sau pentru divertismentul invitaților de la o petrecere.

Toate culturile au un loc bine stabilit pentru ceai în ritualurile lor sociale. În cultura chineză, fiecare ceașcă de ceai este unică și reprezintă armonia dintre cer, pământ și om. În cultura japoneză, ritualul ceaiului este o cale spirituală, alături de „calea florilor” (ikebana), „calea poeziei” (haiku), și „calea caligrafiei” (shodo). În Europa, ceaiul a intrat în secolul XVII pe poarta prevenirii bolilor, fiind prezentat ca o „băutură excelentă și aprobată de toți doctorii”. Ceaiul este considerat și astăzi unul dintre principalii factori care ne ajută să avem o viață lungă și sănătoasă, deoarece ne revigorează corpul, spiritul și ne crește energia. Și nu în ultimul rând, deoarece arta misterioasă a servirii ceaiului ne reamintește de frumusețea și de onestitatea lucrurilor simple, reale și de bun-simț, de seninătate și de respectul acordat celor cu care împărțim traiul de zi cu zi. ♡

Ceai alb
Foto: Corina Munteanu, Noua Acropolă

Bibliografie

Maestrul Lam Kam Chuen, împreună cu Lam Kai Sin și Lam Tin Yu, *Datina ceaiului*, Ed. Pro Editură și Tipografie, București, 2006

Atelier de pictură pe basoreliefuri

Informații și înscrieri: 0731 371 249

*Nu te rușina
atât de părerea oamenilor
cât de adevăr în sine.
— Epictet*